

Sannferdige fiskehistorier

Av Kåre Enge i et intervju med tidligere materialforvalter ved A/S Sulitjelma Gruber, Johan Ludvig Johnsen

Tidligere utgitt i «Sulitjelma ved årsskiftet 1960-61» Et hefte for ansatte ved A/S Sulitjelma Gruber

Jeg ville vel trå mang en skrønemaker for hardt på tærne om jeg påtok meg å skrive om rekordfisken. Men en sannferdig historie om en stor fisk kan jeg gjerne berette om.

Altså, man befinner seg i båt ute på Rostna og er akkurat klar over at det ikke er «botten-napp». Stang og nerver står i helspenn og øynene på stilker. Det hviner i snellen, det minker faretruende på tøm. Sakte, sakte, rolig, rolig bremses opp, sveives inn. Det går litt fortere før snellen hylar til igjen. Men det er fast fisk, og etter mange om og men åpenbarer det utrolige seg i halvspent elegant innersving rundt båten. Som en favnvedkjepp. Tolv rette i tipping er rene avslapping mot det nervepress som nå gjennomgås. Håven er for liten. Fisken smetter ut med et veritabelt plask. Rett til bunns. Snellen uler som et jetfly. Så bærer det til igjen, og denne gangen går det lettere. Fisken synes å ha blitt større, mens håven er blitt ennu mindre. Forsøk med et knep resulterer i et nytt plask. Men noe mangler, noe katastrofalt, men hva? Plutselig roper stillheten det ut: Snellen er taus. Snøret er slakt. Fisken er løs. Man erindrer svakt barnelærdom og Tamberskjelvers ord: Norge av dine hender, konge.

De to satt skjelvende i båten, mens en monoton ordstrøm virvlet i luften rundt dem. Det måtte sikkert være lappe-«ganing», for plutselig åpenbarte den forlorne fisk seg med buksiden opp 3-4 meter fra båtsiden. Klart skip igjen. Nervøse, kaklende slag brakte farkosten de 100 mil bort til fisken. Men så var det håven. Med haken i hånden rådslo de to i båten, mens fisken ventet på avgjørelsen. Resultat: Med tollegangen i vannskorpen ble fisken sopet innabords med en lusekofte.

Midlet kan sikkert sies å være lusent og uvanlig, men målet var nådd. Det bar ville Tarzanhyl og dumpe slag bud om.

Uten videre kommentarer. Fisken veiet 5,1 kg. og målte 73,5 cm. Årstall 1960. Fiskere brødrene Bjørnmyr. Men har det alltid vært fisk i Rosna? Ja, det lar vi vår gamle kjenning fra materialkontoret, senere forvalter ved Rønvik sykehus, J. L. Johnsen fortelle om:

Jeg skal først svare direkte på spørsmålet: Det var ikke fisk i Rostnivannene før Wulf Dobakk, Møller Sørensen og jeg satte ut ca. 6.000 ørret yngel fordelt langs hele vassdraget, dog ikke i det nedenforliggende Fuglevann. Både denne utsetting og andre som jeg var med på foregikk i tiden fra klekkeriet i Fagerli ble anlagt og til jeg flyttet fra Sulitjelma i mars 1928. Jeg var glad i fjellturer og dermed også levende interessert i de framtidsmuligheter som utsetting av yngel i fiskeløse vann bød på. Hadde jeg ant at resultatet ville bli så godt, hadde jeg kommet til å telle på knappene før jeg forlot Sulis.

Min sjef, avdøde materialforvalter Sandnes så med velvilje på utsettings- arbeidet og innrømmet villig den nødvendige permisjon. Jeg fikk dessverre aldri anledning til å være med å høste noe utbytte av dette interessante arbeidet, men den glede jeg følte ved helhjertet å få gå inn for saken oppveier alt. Nå er jeg nok for gammel til å gjeste Sulitjelmas fjellverden, snart 76 år.

På disse utsettingsturene måtte vi være minst to mann, og da mange var interesserte, var det ikke så vanskelig å få noen med. Jeg kan foruten Dobakk og Sørensen nevne Johan Erikstad, Emil Eriksen, Hagen Benjaminsen, Moritz Christensen, verksmester Johansen og flere, som jeg ikke med noenlunde sikkerhet husker. Sommerbakk var også med.

Som nevnt satte vi ut yngel i Rostnivassdraget. Videre i Fiskeløsvann, Vilumsvann, Daumannsvann, Doro, Lomi og Muorki (rør i de 2 siste). Emil Eriksen, Moritz Christensen (tror jeg det var) og jeg slapp også ut befruktet rogn fra Akkari i en kilde like ved et ganske rundt vann mellom Akkari og Pieski med avløp til den lange og forholdsvis klare bukt på vestsiden av Pieskieidet. Vi slapp også noe av denne ørretrogn i en ganske dyp kulp mellom Loppi og Muorki, men om denne rogn har medført noen ørretbestand i Muorki og Lomi, har jeg intet hørt. Men i vannet mellom Akkari og Pieski skal det være fisk ifølge Palmberg.

Det første rognbelegg på utlekkingen i Fagerli hadde nær sagt et dramatisk forløp, som jeg skal fortelle om. Skogforvalter Ihlen med følge dro sent på høsten til Mavas for å skaffe øierogn. Stamfisken ville imidlertid ikke slippe rognen og etter å ha ventet i det lengste, måtte de forlate de ca. 40 fisker i innhegning for senere rogn tapping, eller, hvis den fremdeles ikke ville slippe rognen, for å bære den levende til klekkeriet. Det ble da etter en rimelig tid sendt 6 mann bevæpnet med 3 tomme karbidtromler til å bære fisken i fall den fremdeles holdt på rognen. Det gjorde den, og de måtte ta fatt på den møysommelige jobb å bære karbidtromlene mellom seg halv av vann og fisk. Det var ennu bar mark og bra vær, men da folkene var kommet midtveis mellom Mavas og Doro, ble de overfalt av et svært snevær med storm. For å berge livet var det bare snarest mulig å haste hjemover, men først hakket de mange små hull i karbidboksene og satte dem i en bekk for senere avhenting.

En liten norskklædt same, Johanson het han visstnok og var skogsarbeider hos Ihlen, var med på turen. Da uværet etter noen dager dabbet av, ble det utrustet en skiekspedisjon som med store hjemmelagde burker ga seg i vei for å hente den anseelige fiskemengde, om den da fremdeles var i live. Vi var 5 eller 6 mann med Johanson

som los. Joda, fisken levde heldigvis i beste velgående og ble likelig fordelt på samtlige burker. Underveis til Fagerli rendte vi nedover en slak li. Det ble god fart, og plutselig snubler en av karene og faller på magen så lang han var. Så vidt jeg husker, var det maskintorvarbeider Johan Kristensen (fra Hellarmo?), og han fikk alt vannet over hodet og skuldrene og fisken - ca. 8 i tallet - for sprellende utover snebakken. Jeg kom som sistemann etter Kristensen og plukket skyndsomt fisken i min burk, som da ble ganske tungvektig. Om Kristensen svor da han fikk den kolde slimete nakkedusj, husker jeg ikke, men hendelsen innbød unektelig til det.

Vi kom til Geithola med nesten alle fiskene i live, og gamle koselige Vinje tok seg av fiskepleien. Så vidt jeg husker holdt fisken på rognen ennå i ca. 14 dager, men det ble ett av de fineste rognbelegg jeg husker fra min tid i Sulitjelma.

Yngelen ble satt ut så sent på våren at vi kunne finne bekker til skifte vann og helst skiføre i høyden. Isen på vannene kunne ennå være tykk, over meteren, særlig hvor det var dobbelt is. Yngelen hadde vi i toliters Norgesglass. Når vi skulle fornye vannet, skiftet vi glasslokket med et tilklippet stykke finmasket netting. Av andre redskaper hadde vi isjern, øse, to blikk- eller sinkrør 3 - 4 cm. diameter og omkring 75 cm. lange til å sette sammen samt en trakt tilpasset røret. Når vi satte røret med enden under iskanten - gjerne litt på skrå, helte yngelen i trakten og øste kraftig med vann etterpå, så sendte strømmen yngelen under isen.

Med hensyn til tiden for utsettingen, så måtte vi også søke å avpasse at yngelen hadde litt igjen av rognsekken til reservenæring under akklimatiseringen i de nye omgivelser.

Som kanskje kjent bygget jeg de små turisthytter ved Pieski og Sorjus Bernhard Dobakk og Leonhard Sørensen var med på oppsettingen. Hyttene ble bygget for Svenska Turistforeningens regning. Kontorsjef Sjøstedt var foreningens ombudsmann, og han var grei å ha med å gjøre. Transporten av hyttene var også litt av en dramatisk historie, særlig for Sorjushyttens vedkommende, men dette er en annen historie. Jeg forespurte hos Svenska Turistforeningen om den ønsket utsatt fiskeyngel i Sorjus, men det var den ikke interessert i.